

Aanraken: helende omgangsvormen leren

Taboes doorbreken met Bijbelverhalen

Auteur: Jean Agten

DEEL 2 : Hij raakte hen aan.... !

Kunnen we vandaag iets leren uit de gedragingen en houdingen van Jezus van Nazareth dat onze wederzijdse omgangsvormen, handelingen en houdingen kan verruimen, verrijken, richting geven, inspireren...? Meer specifiek, die handelingen waarbij eenzijdige of wederzijdse aanrakingen voorkomen. Op welke wijze kunnen deze 'inspirerende' handelingen niet alleen overdacht worden maar ook verkend, eigengemaakt of geoefend binnen de huidige onderwijssituatie en in de lessen godsdienst?

1. Jezus helend handelen gekenmerkt door 'aanraking'

1.1. Geraaktheid en aanraking gaan hand in hand

Nergens zoveel aanrakingsverhalen in de bijbel als in het leven van Jezus. Kenmerkend in het gedrag van Jezus van Nazareth is de wijze waarop hij aanwezig treedt in (onvanzelfsprekende) situaties. Neem bv. het aanraken van de zieken. Daarin vallen twee aspecten in de ontmoeting op. Jezus benadert mensen vanuit een (emotionele, morele) geraaktheid door de situatie en antwoordt o.a. met een weldadige (fysieke) aanraking, getuige de betekenisvolle aanrakingen van zieken, blinden en stommen, kreupelen, melaatsen, zelfs gestorvenen. 'Jezus kreeg met hen te doen en raakte hun ogen aan.' (Matteüs 20, 34). Jezus wordt innerlijk geraakt door de situatie en reageert concreet. Hij stelt een helend teder gebaar. Lees meer voorbeelden in bijhorende kadertekst. De aanrakingen betreffen hier niet eens de gewone normale aanrakingen van mensen onderling maar van mensen met een ziekte, verlamming, melaatsheid...

1.2. Het aanraken van onaanraakbaren

Diep ontroerd stak Hij zijn hand uit en raakte hem aan. 'Ik wil het, word rein', zei Hij. Meteen verdween zijn melaatsheid, en hij werd rein Marcus 1, 41. In dit fragment lezen we hoe ziekte en zonde (=onrein voor God) aan elkaar gekoppeld worden. Volgens de joodse wet (m.n. de thora: de wet van God) werd ook iemand door het aanraken van een verlamde, doofstomme, melaatse of overledene 'onrein' (zie o.a. Numeri 19:11-22; Lev. 21,18 e.a.) 'Onreinen' werden uitgesloten uit de gemeenschap, want in contact komen met onreine mensen zorgde ervoor dat je zelf onrein werd. Onreinen werden dus 'onaanraakbaren'. Doorheen deze aanrakingen doorbrak Jezus niet alleen een maatschappelijk taboe maar tegelijk ook een religieuze regel en wet. Deze aanrakingen waren dus behoorlijk controversieel en zowel politiek als religieus 'not done'.

Ook al behoren zieken, gehandicapten, blinden... vandaag niet echt tot 'onaanraakbaren' toch zijn onze verhoudingen niet gespeend van enige angst, onzekerheid en distantie. Vaak vermijden we ontmoetingen met hen omdat we niet weten hoe we ons tegenover hen best gedragen. We behouden gemakshalve enige distantie. Door het aanraken van onreinen en

onaanraakbaren keerde Jezus de toenmalige regels en wetten helemaal om. Bij de hand nemen, handen opleggen, aanraken, omarmen, handen opleggen maakt de mens rein en heelt, geneest de mens van zijn onaanraakbaarheid en de vereenzaming die ermee gepaard gaat.

De voorbeeldhandelingen uit de genezingsverhalen zijn weliswaar gedragingen in meer specifieke, 'ongewone' situaties. Toch kunnen deze verhoudingen een boeiende verkenning inhouden en een verdichting betekenen van ons eigen huidige 'gewone' omgangswijzen. Tegelijk loont het de moeite om eens te lezen bij Lucas 7,36 -50 wat Jezus 'vanzelfsprekende' aanrakingen vindt (voeten wassen, kussen, hoofd zalven met olie).

In onze scholen wordt nog zo vaak de regel van vermijden en distantie gehanteerd in plaats van omgekeerd. Hoe kan het gedrag van Jezus vandaag in de school inspirerend zijn en hoe kunnen bijbelse verhalen handzame suggesties aanreiken voor de lespraktijk?!

Jezus' handopleggingen en aanrakingen (in een apart tekstkader)

"Een melaatse kwam naar Hem toe en smeekte Hem op zijn knieën: Als Gij wilt, Heer, kunt Gij mij reinigen. Jezus stak de hand uit, raakte hem aan en zei: Ik wil, word rein. En terstond werd hij van zijn melaatsheid gereinigd." (Mt.8, 2-3) "Hij ging naar haar toe, pakte ze bij de hand en deed haar opstaan; zij werd vrij van koorts en bediende hen." (Mc. 1, 31 en Mt.8, 14-15) "Bij zonsondergang brachten allen die zieken hadden, lijdend aan velerlei kwalen dezen naar Hem toe. Hij genas hen door ze één voor één de handen op te leggen." (Lc4, 40)

"Zij kwamen in Betsaïda. Daar bracht men een blinde bij Hem en smeekte Hem die te willen aanraken. Jezus nam de blinde bij de hand en bracht hem buiten het dorp. Daar deed Hij speeksel op zijn ogen, legde hem de handen op en vroeg hem: Kunt ge al iets zien? Hij keek en hij antwoordde: Ik zie mensen, want ik zie ze lopen, maar ze lijken op bomen. Daarna legde Hij nog eens de handen op zijn ogen. Nu zag hij scherp en was zo volkomen genezen dat hij alles duidelijk zag." (Mc.8, 22-25) "

Toen Hij thuis gekomen was, kwamen de blinden naar Hem toe. Daarop raakte Hij hun ogen aan en zeide: U geschiede naar uw geloof En hun ogen gingen open." (Mt.9, 27-30) (Mt. 20,29-34)

'Eens onderrichtte Hij op Sabbat in de synagoge, toen er plotseling een vrouw kwam, die, bezeten door een geest, achttien jaar lang ziek was; zij was kromgebogen en kon zich in het geheel niet oprichten. Toen Jezus haar zag, riep Hij haar bij zich en sprak: Vrouw, ge zijt van uw ziekte verlost. Hij legde haar de handen op en op hetzelfde ogenblik richtte zij zich op en verheerlijkte God." (Lc. 13, 10-13)

"Op een gegeven ogenblik werd Hij een man gewaar, die aan waterzucht leed.. Daarop legde Hij zijn hand op hem, genas hem en liet hem heengaan.(Lc. 14, 2 en 4)

Bij het dochttertje van Jairus: " Toen al het volk buitengezet was, trad hij naderbij, greep haar hand en het meisje stond op." (Mt.9, 23-25) Bij de zoon van de weduwe van Naïn: "Daarop trad Hij op de lijkbaar toe en raakte die aan. De dragers bleven staan en Hij sprak: Jongeman, Ik zeg je: Sta op!" (Lc.7, 14)

"De mensen brachten ook kinderen bij Hem, met de bedoeling dat Hij ze zou aanraken.(Lc. 18, 15)

Handopleggingen van de apostelen van Jezus

Het geloof in de genezende kracht van de handoplegging vinden we op vele plaatsen terug in de Handelingen van de Apostelen (vb.: 3, 7; 4, 1, 1; 5, 12; 8, 17; 9, 12; 9, 17; 9, 41; 13, 3; 19, 6)

- Hand.4:30 doordat U uw hand uitstrekt tot genezing en tekenen en wonderen gebeuren
- Hand.5:12 door de handen van de apostelen gebeurden vele tekenen en wonderen
- Hand.9:12,17 Ananias legde hem de handen op en hij werd genezen
- Hand.19:11 krachten door de handen van Paulus, doeken werden op de zieken gelegd
- Hand.28:8 Paulus legde hem de handen op en maakte hem gezond

Overgenomen uit Ernest Maes, De wonderen van Jezus. Gent. 1994. Pp 278 ev. En aangevuld.

1.3. Een uitgewerkt voorbeeldverhaal. Genezing van de lamme. Mc2. en Lc4.

Het verhaal beschrijft hoe vier mannen een verlamde man (een familielid, vriend, buur, bekende, onbekende...?) naar Jezus brachten terwijl hij nog op z'n bed gelegen was. (Tot verlamden behoorden in Jezus tijd ook mensen met bewegingsstoornissen en niet goed te been waren.) Jezus' huis was volgestroomd. Ze zochten een mogelijkheid om hem binnen te brengen. Maar omdat ze vanwege de menigte geen kans zagen om hem binnen te brengen, gingen ze het dak op en lieten ze hem met bed en al neer in de kring voor Jezus.

Deze vier mannen doorbreken de sociale code dat onreinen onaanraakbaar waren. Hierdoor worden ze zelf ook onrein. Ze willen hen bij Jezus in huis brengen, waar veel mensen aanwezig zijn. Ze krijgen van de gemeente geen ruimte. Uiteindelijk forceren ze een doorbraak, gesymboliseerd door het dak van een huis en laten de lamme neer, waar ze

vinden dat hij thuis hoort, te midden van de gemeenschap en niet er buiten. Gevolg dat praktisch iedereen in de ruimte gezien de kleine huisjes ook mede onrein wordt. Jezus ziet hun geloof Jezus ziet wat die mannen bezielen door dwars tegen de sociale en tegelijkertijd religieuze regels in te gaan door het binnenbrengen van een onreine, mede voor de ogen van schriftgeleerden (de wetgeleerden en de rechters van toen)

Jezus, door het gedrag van de dragers geïnspireerd, geeft kritiek op de wetsinterpretatie van de schriftgeleerden (en de praktijk van de priesters). Hij draait de denkbeelden om. Reinen worden niet onrein door onreinen aan te raken, maar **onreinen worden rein als ze door reinen aangeraakt worden**. De lamme komt recht, komt tot zijn recht, zijn recht op een plaats in de maatschappij. In plaats van gedragen te worden, draagt hij nu zelf m.n. zijn bed. En de mensen verheerlijken God. Want Jezus heeft hen een andere God getoond die niet uitsluit maar insluit.

Mensen dragen, is hen naar binnen dragen, een plaats geven te midden de gemeenschap, hen aanraken, niet als onaanraakbaren beschouwen, zodat ze kunnen genezen aan hun vereenzaming, hun onwaardigheidsgevoel, zodat ze weer herleven in het sociaal contact. Mensen dragen is de denkbeelden van de maatschappij durven doorbreken, het uitsluitingsdenken durven te bekritisieren, zodat mensen weer tot hun recht komen, niet langer neergedrukt en verlamd zijn, maar weer kunnen opstaan en gaan.

2. Het didactisch kader

Zoals in het voorafgaande deel van dit artikel werd aangegeven, zijn onderlinge aanrakingen, omarmingen, knuffels in en als dagdagelijks gedrag allerminst nog 'vanzelfsprekend', zowel

in deze maatschappij als geheel, als in de school, als in het leven van jongeren. Er zijn daarbij in een klaspopulatie grote verschillen vast te stellen in particuliere woon en leefculturen. Een aanraking die voor de één, spontaan en perfect normaal is, wordt door een ander als fake, emo of taboe afgedaan. Een tedere toenadering die iemand afwijst of doet weglopen wordt door een ander als troostend, opluchtend en welgekomen ervaren. Kinderen en jongeren gedragingen leren (ver)kennen, die betekenisvol zijn in onderlinge relaties en in een samenleving, is een belangrijke taak, o.a. ook van de school. In de lessen levensbeschouwing en godsdienst verdienen deze 'aanrakingen' in de menselijke ontmoetingspatronen verkend en bereflecteerd te worden minimaal in functie van de algemene en concrete menselijke zingeving. Dat houdt een enerzijds directe, concrete contactname in en de nodige kritische distantie anderzijds, nabijheid en afstand, het spel van een relatie (relatere= heen en weer bewogen worden) dat we met elkaar leren spelen.

De aangeboden didactische suggesties en oefeningen zijn **geen cursus lichaaamswerk** en staan niet op zichzelf. Ze staan in functie van de verruiming en verdieping van onderlinge contacten en relaties op school en tussen jongeren onderling. Ze zijn te situeren binnen de gehele maatschappelijke opdracht van de school en meer specifiek binnen de leerdoelen van het godsdienstonderwijs. Daarenboven valt het didactisch geheel te lezen als een 'inclusie'. Zowel aan het begin van dit tweede artikel (1. Jezus helend handelen) als op het einde (10. Helende slotverhalen voor leerkrachten) wordt 'de aanrakingen en helende handen', in de context van het gehele bijbelverhaal geplaatst en gesitueerd als een mensnabij, reddend, genezend, helend handelen in een maatschappelijke en religieuze realiteit.

Omwillen van het wederzijds respect, de grote verschillen, de taboes, de intimiteit, de eigen distantie van jongeren, de verschillende ontwikkelingsniveaus en leefomgevingen wordt er in onderstaande didactische aanpak gekozen voor heel eenvoudige en natuurlijke oefeningen, die bij de meesten ergens wel bekend zijn. Bij alle oefeningen gaat het niet alleen om de oefening op zich, maar tegelijk over de beleefde ervaringen en de betekenisgeving van de leerlingen. Bewust worden, reflecteren, uitwisselen, overleggen, overdenken, verbinden.... Het zijn in de eerste plaats oefeningen voor kinderen en jongeren onder elkaar. Een enkele keer mee doen als leerkracht, bijvoorbeeld bij een groepsspel is soms nodig om voldoende vertrouwen te generen. **De plaats van de leerkracht is eerder aan de zijlijn**: als hulp, als richtlijn en scheidrechter, als instructeur, als animator, als kritisch oog. Het bewaken van het wederzijds respect voor elkaars grenzen is wezenlijk voor groei en ontwikkeling.

4. Verkennende contactspellen

Er zijn diverse spelvormen bekend, zeker in de jeugdbewegingen, waarbij fysiek contact een heel normaal aspect is. Dat gaat van tikkertje en bokspringen, over kruiwagen lopen en draagspellen, langsheen dassenroof en lichaamspiramides bouwen naar samen (volks)dansen of het maken van een slangenknoop. Niet iedereen op school is bekend met deze spelen en is deze vorm van lichamelijke gewoonte. In jeugdbewegingcontexten is elkaar aanraken ook anders dan op school. Samen spelen bevordert de spontaneïteit en de natuurlijkheid van handelen. Het coöperatieve en de ploeggeest, het competitieve en het enthousiasme helpen jongeren over hun aangeleerde distantie heen. Let wel 'het aanraken' is geen doel op zich in deze spelen. Hier gaat het over samen spelen, samenwerken waarbij aanraken een natuurlijk aspect vormt en niet iets is waar we 'op onze hoede' voor moeten zijn. Dit soort spellen hoort een plaats te krijgen in het geheel van de school.

Onderstaande spelen zijn bedoeld om bewust aandacht te geven aan ervaringen met wederzijdse aanrakingen en om de eigen omgangsvormen te verdiepen en te verrijken.

Samenspel van handen

Een heel eenvoudige contactverkenning die tegelijkertijd betekenis vol kan zijn is het samenspel van handen. De foto's bekijken en in groepjes van vier of vijf leerlingen met de eigen handen zo nauwkeurig mogelijk vormgeven. Als de oefening een eerste maal gelukt is, gaat elk groepje trachten de groei, de ontwikkeling van de foto te maken met de handen. Zo ontstaat er een beweging (traag of snel) waarbij het fotobeeld hand over hand tot stand komt. De ervaringen en belevingen aan elkaar vertellen. Wat is mooi, spannend, deugddoend, moeilijk, flauw, zalig.... Hoe ervaar je het om met elkaars handen ' bezig' te zijn?...

Bodies in Urban Spaces

Een actuele invalshoek die jongeren zeker zal aanspreken is Bodies in Urban Spaces. Dit is een meer lijfelijk contactspel. In de stad (of op school) lichamelijke 'kunstwerken' bouwen. Talloze beelden op het internet kunnen voor inspiratie zorgen. Uitproberen in de klas, uitvoeren op school, tijdens de speeltijd... Vaak te zien op straatfeesten recent bijvoorbeeld in Roeselare, Hasselt, Brussel...

In overleg met de leerkracht muzische vorming en/of bewegingsopvoeding kunnen een aantal van deze coöperatieve contactspelen of lichaamsperformances gerichte aandacht krijgen in functie van o.a. het fysieke contact met elkaar. Ze kunnen zo verbonden worden met de lessenlevensbeschouwing/godsdienst of ingebed in een groter contactproject van de school.

5. Dragen als thema

Aansluitend bij bovenstaande contactspelen of als een eigen thema in de godsdienstles kan het verhaal van de verlamde die gedragen werd door vier mannen, uit Marcus 2 of Lucas 4 tot heel wat actieve didactische spelsituaties aanleiding geven en mogelijkheden bieden om fundamentele ervaringen te delen en te bevragen en om te reflecteren op eigen belevingen. *'Ze kwamen een verlamde bij Hem brengen, door vier man gedragen.'*

Vorbereidende draagoefeningen als mogelijkheid

1. Opdracht: In groepjes van drie elkaar te dragen. Zoek naar meerdere manieren om elkaar te dragen. Op de rug, op de schouders, rond de buik, op je schoot, in je armen... Doelen: aandacht geven aan de diversiteit aan belevingen en ervaringen die zich voordoen bij deze oefeningen. Praktisch: Geef als leerkracht een aantal mogelijke draaghoudingen aan, eventueel door het aanreiken van voorbeeldfoto's. Begeleid een voorbeeld voor de hele klasgroep. Leg nadruk op zorgzaamheid in de uitvoering en op de doorleving van de oefening. Geef aandacht aan de nabespreking door het aan elkaar vertellen van de belevingen en ervaringen van het dragen, van het gedragen worden en van het hoe en wat van de 'aanrakingen'
2. Bij de oefening aandacht geven aan ervaringen en belevingen zoals: de zwaarte van het dragen of de lichtheid, het onhandige, het moeilijke afspraken, de onwennigheid van zo'n oefening, het giechelen, het sterk willen zijn, het niet willen meedoen, het belachelijk vinden enz. ... Vertel je belevingen, bedenkingen aan elkaar, sta stil bij

verschillen en gelijkenissen. Tracht iets te verwoorden van wat het voor je betekent, om iemand te dragen, te raken of om gedragen te worden.

Waar ondersteun je iemand, waar heeft iemand steun nodig, spreek je met elkaar, met degene die gedragen wordt? Zijn er afspraken nodig? Is iemand rondgedragen eenvoudig of moeilijk voor de drager, voor de gedragene?

Wat ervaar je allemaal als je gedragen wordt? Wat wordt aangeraakt en opgetild, wat doet deugd en wat doet pijn? Is elke vorm van dragen hetzelfde? Hoe voelt dat om rondgedragen te worden? Wat aan angst, onzekerheid, twijfel, spanning enz. gaat er door je heen? Wat is (wordt) aangenaam, opluchtend, deugddoend, anders?

3. Vertel aan elkaar zoveel mogelijk situaties waarin je zelf iemand gedragen hebt of zelf gedragen werd. Door wie werd je allemaal al gedragen? Welke herinneringen heb je daaraan? Wie heb je zelf al

gedragen? Welke beleving en herinner jij je nog? Zijn er prettige

gebeurtenissen bij? Wat maakt het dan prettig? Zijn er pijnlijke gebeurtenissen bij? Wat maakt het dan pijnlijk? Word je graag door iemand bekend gedragen, door een onbekende? Wat maakt het verschil? Wordt je liever door een meisje of door een jongen gedragen? Waarom is dat zo? Welke wijze van dragen vind jij tof? Welke eerder vervelend? Zou je ook willen gedragen worden? Of wil je liever zelf dragen? Vertel aan elkaar waarom je liever zelf draagt dan gedragen te worden. En ook omgekeerd waarom je graag liever gedragen wordt dan te dragen? Is dat in alle situaties zo?

4. Probeer enkele situaties van dragen die op één of andere wijze voor je groepje spannend, uitdagend, moeilijk, onwennig.... waren, bij elkaar uit door ze lijfelijk te doen. Bespreek nadien de belevingen en ervaringen. Wat heb je uit dit gesprek geleerd en wat wil je ervan onthouden? Schrijf even op.

Een lamme door vier mannen gedragen

1. Het bijbelverhaal als geheel lezen. De bewuste zin daarna apart lezen.
2. Opdracht in groepjes van vijf (of zes) personen om deze situatie te spelen. Iemand legt zich neer op de grond (op een matje, en dekentje...) en leeft zich in, in de rol van verlamde. Deze persoon wordt door de vier anderen (als dragers) opgetild en rondgedragen in het klaslokaal. (zonder matje) Doelen van de spel oefening: aandacht geven aan de handelingen, de belevingen en ervaringen die er zijn bij het dragen van

iemand (als verlamde), en bij het gedragen worden. Het is een oefening die naast het uitvoeren ervan ook introspectie vraagt: aandacht voor de eigen belevingen en ervaringen tijdens de diverse handelingen van de oefening zelf.

3. Werk eerst zorgvuldig een voorbeeld uit met de hele klasgroep. Geef de opdracht en het doel goed en duidelijk aan en vraag alle omstanders (diegenen die niet spelen) goed te observeren wat er allemaal gebeurt. Geef aandacht aan alle belevingsaspecten en de gedragingen van de verschillende personen die meedoen. Sta stil bij de handelingen, de taal, de belevingen... Wees opmerkzaam voor de talrijke kleine handelingen en houdingen die er gebeuren. Hoe ligt iemand neer? Wordt er geaarzeld door de dragers? Hoe verloopt dat? Wie neemt het initiatief? Waar wordt iemand ondersteund? Wat gebeurt er bij de eerste aanrakingen. Hoe gebeuren die? Wordt er met elkaar gesproken, de dragers onderling, of ook met de opgetilde, de verlamde? Worden er afspraken gemaakt. Wie neemt de leiding, hoe verloopt het optillen, wat gebeurt er aan bewegingen, geluiden, woorden, gelach, verwensingen... Hoe wordt er op elkaar ingespeeld. Hoe wordt iemand rondgedragen, aan kleding vastgehouden, hangend net boven de grond, op halve hoogte, op de schouders... is kracht, grootte enz. van belang? Hoe verloopt het vordering maken door de klas? Welke moeilijkheden dienen zich aan? Hoe worden hindernissen genomen (stoelen tafels)? Wat doen de anderen in de klas die op het gebeuren toekijken, maken ze ruimte, zitten ze in de weg, lachen ze uit, helpen ze een handje...
4. Het spelgedeelte wordt afgerond na enkele meters dragen en kan de nabespreking starten. Vooreerst de ervaringen en belevingen van de vier dragers inventariseren en beluisteren. Gerichte vragen ernaar stellen: wat dacht je, voelde je, wilde je, zei je, deed je(niet)? Daarna de belevingen van de 'verlamde' beluisteren. Wat ervaar je allemaal als je aangeraakt, opgetild, rondgedragen wordt? Wat aan angst, onzekerheid, twijfel, spanning enz. gaat er door je heen. Wat is (wordt) aangenaam, opluchtend, deugddoend, anders... Als derde: wat hebben de observatoren (andere leerlingen) allemaal gezien, opgemerkt, gehoord,... in het spel en bij zichzelf ervaren, beleefd... Wat zijn de verschillen en gelijkenissen met de ervaringen van de dragers en de verlamde. Tenslotte: welke conclusies kunnen er uit deze oefening getrokken worden en welke suggesties reiken we elkaar aan i.f.v het vervolg.
5. Klasgroep in groepen van vijf of zes personen opdelen. Dezelfde oefening doen, met nadruk op introspectie van belevingen en ervaringen. Daarna in de kleine groepen de belevingen en ervaringen uitwisselen. Eventueel de leerlingen uit de voorbeeldgroep als observatoren verdelen over de diverse groepen.

Alle oefeningen zijn gericht op het zich bewust worden van de eigen belevingen en associaties die opkomen tijdens de oefeningen. Het vraagt om introspectie. Wat doet het mij, waar raakt het mij, wat leer ik er uit, wat zegt dit over mijn leven en het leven. Doelen hierbij zijn:

De meervoudige aspecten van het dragen verkennen, meer specifiek het aanraken en aangeraakt worden. Lijfelijke ervaringen van 'dragen en gedragen worden' opdoen. Zich bewust worden van eigen wijzen van dragen en gedragingen. Stilstaan bij het effect van dicht bij elkaar, lijfelijk aan elkaar, samen iets te doen. Aandacht geven aan zalige of onzalige gevoelens bij het zich gedragen weten... Welke zin en betekenis bovenstaande in je leven, in het leven heeft.

Verdere doelen zijn: verruimende en verdiepende elementen uit het bijbelverhaal ter sprake brengen. Vb. Is er een verschil wanneer er een echte verlamde zou moeten gedragen worden? Een zieke of gewonde medemens? Iemand die je kent, een onbekende, een aidspatiënt, clochard, een dode ... Hoe belangrijk is (niet) aanraken daar voor jou? Voor de verlamde? Wat speelt er allemaal mee aan elementen in iemands gedrag. Sta stil bij de veelheid aan invalshoeken. Vermijd het (be)oordelen van de inbreng van de jongeren als leerkracht. Bevraag hen op een open dialogale wijze. Welke houdingen, handelingen, argumenten,... zijn voor jouw waardevol en waarom? Welke houdingen wil je leren?... Welke wil je vermijden, welke zijn niet gepast?

6. Vertrouwensspellen

Met de leerlingen kan je enkele van deze, wellicht gekende, contact- en vertrouwensspellen verkennen. Ook hier de nadruk leggen op de zorgzaamheid in de omgang met elkaar. Vooraf duidelijk goed de regels en de doelen aangeven en de wijze waarop het spel moet uitgevoerd worden. Geef voldoende ruimte aan onwennigheid, onzekerheden, twijfels enz. Belangrijk is dat die regels ook worden nageleefd. Onmiddellijk verhelderend optreden (niet repressief) bij mogelijke ridiculisering of onzorgvuldigheden geeft veiligheid en vertrouwen. Het correcte gedrag (nogmaals) aangeven of voordoen en wijzen op de belevingen en ervaringen via introspectie. Ga zelf even meedoen bij een groepje dat storingen blijft geven, de onwennigheden zijn daar wellicht het grootst, om welke redenen ook. Blijf positief ondersteunend en begripvol, verwoord de on-vanzelfsprekendheid van elementen uit de oefeningen. Licht hier en daar een doel wat uitgebreider of concreter toe.

Samenloop

Per twee, schouder aan schouder door de ruimte lopen. Elkaar zachtjes aanrakend met de schouder, de arm. Zonder woorden of afspraken samen (kriskras) door de ruimte stappen. Trachten te voelen waar de ander heen wil. Samen een eigen ritme bepalen zonder spreken. Wie neemt leiding, geeft de richting aan, wie neemt de leiding over. Gewoon voelen, aandacht geven wat er bij je gebeurt aan gedachten, fantasieën, gevoelens, associaties... Daarna dezelfde oefening maar met een meter tussenruimte tussen de schouders van beide partners. Gelijkenissen en verschillen met voorgaande voelen. Oefening afronden. Uitwisselen van belevingen en ervaringen aan elkaar. Wat verliep vlot, wat was moeilijk, hoe heb je je op elkaar afgestemd, wanneer ging het fout, hoe voelde het contact en de afstand.... Daarna kort enkele accenten daarvan weergeven in de gehele klasgroep.

Verwisselen van partner. Zelfde oefening herhalen. Aandacht geven aan gelijkenissen en verschillen. Daarna variaties op de oefeningen bijvoorbeeld: na enige tijd het ritme opdrijven, sneller trachten samen te lopen, daarna langzaam het ritme vertragen tot stilstand. Ook hier aandacht via introspectie aan de belevingen en ervaringen geven. Andere variatie: samen (per twee) trachten achteruit te lopen, zonder achterom te kijken. Na enige tijd weer vooruit lopen. Dan de ene met de ogen dicht, daarna de ander. Dan

beiden met de ogen dicht. Af en toe partners wisselen. Ervaringen uitwisselen aan elkaar, per twee, daarna ook eens per vier, en af en toe in heel de klasgroep.

Verkennen hoe het is om eens het samen gearmd lopen te verkennen, het hand in hand lopen, arm om de schouder lopen... De belevingen en de diversiteit aan ervaringen bij de verschillende oefeningen bij elkaar ter sprake brengen. Welke oefeningen, houdingen, gewaarwordingen zijn deugdzaam, zalig, spannend, grappig, verrassend, storend, onwennig, vervelend, onrespectvol, not done.... Respectvol elkaars belevingen beluisteren en bevragen zonder oordelen of uitlachen.

Wiegen

Vorm een cirkel van vier of vijf personen met 1 persoon in het midden. Goed dicht tegen elkaar staan. De persoon in het midden moet zich nu gestrekt langzaam en beetje voorover, achterover en/of opzij laten vallen de voeten moeten ter plaatse blijven. De jongeren in de cirkel moeten hem/haar met de handen opvangen en zachtjes doorgeven, de cirkel rond. Daarna kan de persoon in het midden zich telkens, als een straal van de cirkel, vanuit het middelpunt in verschillende richtingen laten vallen, om dan opgevangen te worden en weer terug geduwd. Naarmate de jongeren elkaar meer en meer vertrouwen kan de cirkel groter gemaakt worden. Nadien ervaringen en belevingen uitwisselen. (zie hoger) Ook het aandachtspunt aanraken en aangeraakt worden ter sprake brengen.

Handen herkennen

De klasgroep jongeren verdeelt zich in twee groepen waarbij een deel zich blinddoekt. Ze gaan in twee rijen tegenover elkaar staan. De geblinddoekte jongeren voelen de handen van de tegenoverstaande ander. Nadien passeren de niet-geblinddoekte jongeren de hele rij geblinddoekte en laten hun handen voelen. Kunnen de geblinddoekte jongeren het 'gevoelde' paar handen terug herkennen?

7. Een blinde bij de hand leiden

Genezing van een blinde Marcus 8: 22-26

Ze kwamen in Betsaida. Er werd een blinde bij hem gebracht, en men smeekte hem om de man aan te raken. Hij pakte de blinde bij de hand en bracht hem buiten het dorp. Hij deed wat speeksel op zijn ogen, legde er zijn handen op en vroeg: 'Ziet u iets?' Hij begon weer te zien en zei: 'Ik zie mensen, het zijn net bomen, maar ze lopen rond.' Daarna legde hij weer zijn handen op de ogen van de blinde. Deze sperde zijn ogen open en genas; hij zag alles nu heel helder. Hij stuurde hem naar huis met de waarschuwing: 'Ga het dorp niet in!'

Hij pakte de blinde bij de hand en bracht hem buiten het dorp

Het verhaal van de genezing van de blinde vertellen. Laten zien hoe de genezing van de blinde start bij het 'gebracht worden' en bij het buiten het dorp (buiten het gewone) gebracht worden, het 'bij de hand' genomen worden. De didactische aanpak kan starten bij het gekende vertrouwensspel 'blinde leiden'. Een geblinddoekte medeleerling bij de hand nemen, en deze voorzichtig doorheen of buiten de

klas leiden. De nadruk leggen op de handelingen en de verantwoordelijkheid van de leidsman/vrouw. De zorg voor de geblinddoekte. De oefening begint al bij het blinddoeken van elkaar. Laat de klas zich opdelen in koppeltjes, bij oneven verdeling kan je als leerkracht zelf even meedoen. Afspreken wie eerst gaat leiden. Geef de opdracht om elkaar te blinddoeken. Ook hier is een aspect van aanraken en aangeraakt worden. Hoe doe je dat blinddoeken: aarzelend, stevig, zacht, zelfverzekerd, nonchalant, onzorgvuldig, in gesprek... Hoe ervaar je dit geblinddoekt worden?

Geef dan de opdracht de geblinddoekte zoals in het verhaal bij de hand te nemen en door de klas (het dorp) naar buiten te leiden (tot in de gangen, of tot buiten het gebouw...) Leg de nadruk op de belevingen en ervaringen via introspectie. Geef aandacht aan: Hoe neem je iemand bij de hand? Hoe wordt je hand vastgenomen? Bij de vingers, met volle hand, binnenzijde of buitenzijde van de hand, bij de pols... Hoe voelt dat? Is er veel of weinig afstand tussen beiden? Wordt er gesproken bij het bij de hand nemen, bij het vertrekken...? Trek je iemand of duw je iemand vooruit met de hand, loop je voorop of op gelijke hoogte...? Is er aandacht voor je ritme, je twijfel, je angst. Wordt er naar gevraagd? Spreek je zelf over wat je voelt en wilt als geblinddoekte?

Uitwisseling: Vertel aan elkaar over het verloop, je wederzijdse ervaring en beleving.

En draai de rollen om. De geblinddoekte gaat nu begeleiden, rekeninghoudend met wat er in het uitwisselend gesprek is aangegeven en op de eigen wijze.

Variaties zijn nadien ook mogelijk: hoe kan je nog iemand zgn. 'bij de hand nemen' en leiden? Bij de arm, bij de schouder, gearmd, met twee handen vastgehouden bij de handen, twee handen op de beide schouders... met de stem, van op afstand... Sta stil bij de gewaarwordingen, belevingen, bij de gelijkenissen en verschillen.

Hij deed wat speksel op zijn ogen, legde er zijn handen op

Aansluitend bij het verhaal van de blinde en bij voorgaande oefening kan je mogelijk ook met deze zinsnede verder uit het verhaal een didactische oefening uitwerken. Toch lijken deze handelingen niet vanzelfsprekend en daarom is het spelen hiervan in dit stadium niet echt aangewezen. Te veel weerstanden zullen zich aandienen. Nog te weinig gedragingen en houdingen zijn verkend of inge oefend om dit spel betekenisvol te laten werken. Hoewel 'speksel' één van de meest natuurlijke geneesmiddelen is die iedereen bij de hand heeft.

8. Ontmoetingen in verhalen spelen

Een ontmoetingsspel is een spel gebaseerd op een verhaal waarbij twee personages mekaar ontmoeten. Ze geven de ontmoeting zelf vorm met woorden en gebaren. Het is een

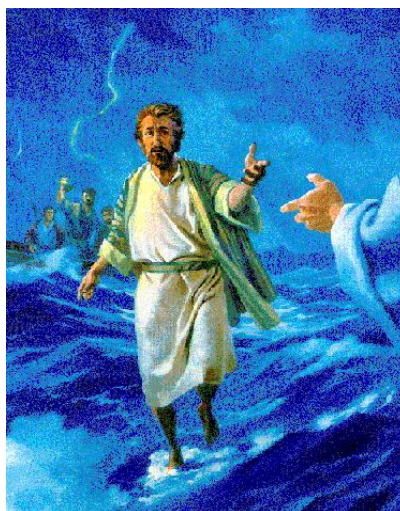
wonderlijk gebeuren wanneer mensen elkaar ontmoeten. Het proces van opstaan en gaan naar elkaar toe, houdt een grote spanning in zich, van uitzien en verlangen, van angst en onzekerheid, van welkom zijn en afgewezen worden. Een ontmoeting kan conflictueus, beleefd, sereen, ontwapenend, bevrijdend... verlopen. De ontmoeting is vooral een begin van iets, een start van een proces of een herstel, heropname of uitdieping daarvan. Bij dit thema is ook het lichamelijke contact hoe eenvoudig ook bij de oefening van belang.

Twee mensen leven zich telkens in één van de rollen van het verhaal in. Ze worden even geïnterviewd door de begeleidende leerkracht en dan gaan ze op weg in het aangeduide speelveld. Hierbij ontmoeten ze elkaar op een door de begeleider aangegeven plaats. De wijze waarop de ontmoeting verloopt wordt ingevuld door de inspiratie van het moment, door de interactie van de ene speler op de woorden en gebaren van de andere. Een ontmoetingsspel wordt best kort gehouden en beperkt tot het moment van de ontmoeting zelf. Enkele gebaren, enkele woorden. Daarna stopt de leerkracht de actie en leggen de spelers hun rol af.

Een zelfde ontmoetingsspel wordt een aantal keer na mekaar gespeeld met telkens andere spelers die een rol opnemen. Zo krijgt men de verscheidenheid in beeld van de wijze waarop ontmoetingen kunnen verlopen. Dan volgt de uitwisseling van ervaringen en belevingen en wordt stilgestaan bij de betekenis en zin hiervan voor het eigen leven en dat van anderen.

Jezus roept Petrus uit de boot

Meteen daarna gelastte hij de leerlingen in de boot te stappen en alvast vooruit te gaan naar de overkant, hij zou ook komen nadat hij de mensen had weggestuurd. Toen hij hen weggestuurd had, ging hij de berg op om er in afzondering te bidden. De nacht viel, en hij was daar helemaal alleen. De boot was intussen al vele stadiën van de vaste wal verwijderd en werd, als gevolg van de tegenwind, door de golven geteisterd. Tegen het einde van de nacht kwam hij naar hen toe, lopend over het meer. Toen de leerlingen hem op het meer zagen lopen, raakten ze in paniek. Ze riepen: 'Een spook!' en schreeuwden het uit van angst. Meteen sprak Jezus hen aan: 'Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang!' Petrus antwoordde: 'Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen.' Hij zei: 'Kom!' Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe. Maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: 'Heer, red me!' Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast en zei: 'Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld?' Toen ze in de boot stapten, ging de wind liggen. In de boot bogen de anderen zich voor hem neer en zeiden: 'U bent werkelijk Gods Zoon!'

De leerkracht leest het verhaal voor en legt de werkwijze van het ontmoetingsverhaal uit en licht de doelen toe. Enkel het moment van de ontmoeting tussen Jezus en Petrus wordt gespeeld vanaf het ogenblik dat deze laatste zijn eerste voeten op het water zet. Samen met de jongeren bekijkt hij diverse voorstellingen in schilderijen van de ontmoeting. Met nadruk wordt er gekeken naar de lichamelijke aspecten. De houdingen, de handelingen, de afstand en nabijheid... Deze afbeeldingen kunnen een inspiratiebron zijn. Bespreek samen, wat er op te zien is.

Het verhaal wordt een tweede keer gelezen. De jongeren worden gevraagd stil te staan bij de beide personages Petrus en Jezus en wat hen raakt, treft, aanspreekt, stoort.... Daarna wordt het gekozen spelfragment voorgelezen en toegelicht. *"Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe. Maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: 'Heer, red me!' Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast en zei: 'Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld.'"* Aan de jongeren wordt duidelijk gemaakt dat ze deze ontmoeting op geheel eigen wijze mogen spelen. Het verhaalfragment is uitgangspunt. Het ontmoetingsgebeuren zelf kan helemaal verlopen in de lijn en in de geest van het verhaal. Het kan ook heel andere sporen volgen of zelfs haaks staan op het verhaalgebeuren. Ze mogen het fragment letterlijk naspelen, maar ook totaal anders invullen, met eigen gebaren, woorden, scenario's. Er zijn geen inhoudelijke afspraken op voorhand, enkel wat er tijdens deze 'ontmoeting' spontaan ontstaat. De verscheidenheid in de eigen interpretatie van de ontmoeting van het verhaal enerzijds en de eigen vaardigheden en verhoudingen in het elkaar ontmoeten anderzijds beïnvloeden het gebeuren. Daarnaast is er het spontane gebeuren van de ontmoeting zelf.

De leerkracht richt het speelveld in: geeft de vertrekpositie van de personages in het speelveld en duidt aan waar de ontmoeting kan plaatsvinden. Waar Jezus vandaan komt en waar de boot met de leerlingen staat en Petrus uitstapt. Telkens komen twee mensen naar voor die de rollen willen spelen. De anderen kijken toe. Zij worden gevraagd zich in te leven in de rol van toekomstige leerlingen die in de boot zitten. Van hen wordt geen spelactiviteit verwacht, wel mogen ze nadien hun belevingen weergeven.

De leerkracht vraagt de spelers zich in te leven in hun rol en zich te richten op het personage dat ze gaan ontmoeten. Dan nodigt de leerkracht de spelers uit om te beginnen. Het ontmoetingsgebeuren is in wezen kort. Het mag hier hooguit een minuutje duren. Maar één zin, één gebaar kan voldoende zijn. De spelers zelf kunnen de korthed van het spel moment

bepalen. Wanneer ze zelf geen grens aan stellen aan het spel, dient de leerkracht die aan te geven. Bijvoorbeeld door gewoon 'Stop' te roepen of met de handen te klappen, zoals een filmregisseur 'cut' zou roepen.

Na de ontmoeting vraagt de begeleid(st)er dat de personages hun rol afleggen, niet langer Jezus of Petrus te zijn. Niet langer leerlingen in de boot. Zij vertellen kort aan de anderen hoe ze hun ontmoeting beleefd hebben. De toeschouwende leerlingen geven weer hoe ze het spel beleefd en ervaren hebben. Geen kritieken, opmerkingen over het spel en de keuzen van de spelers. Enkele wat ze gezien en begrepen hebben, wat ze gevoeld en geassocieerd hebben.

Dan komen de volgende spe(e)l(st)ers aan de beurt. Zo een drietal keer na elkaar.

In de grote groep wordt nadien besproken wat er opgevallen is, wat er te leren was, wat ze onthouden hebben en willen meenemen voor zichzelf.

Tot slot kunnen de jongeren, bij wijze van evaluatie van het eigen leren, per twee op eigen wijze die ontmoeting in beeld brengen. Dat kan in de vorm van een pastiche of tableau vivant. Door het woordeloos uitbeelden in 'bevroren toestand' even te doorleven en/of te tonen aan de anderen.

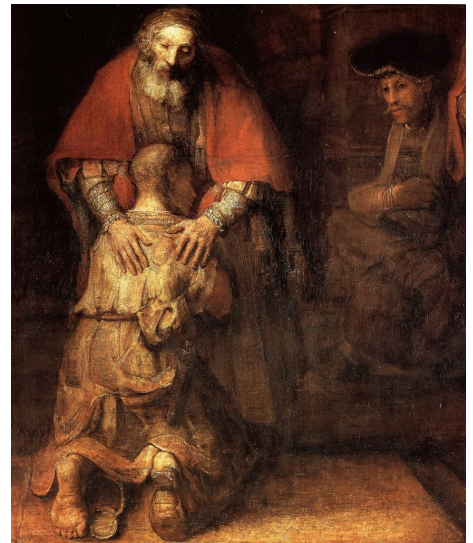
De laatste stap in het proces is het spel vertalen naar het dagdagelijkse handelen. Stel je situaties voor uit je eigen herinneringen of uit wat je hebt zien gebeuren waarbij de ene mens de ander help recht komen. Eerst letterlijk, later ook symbolisch-beeldende situaties. Vraag de jongeren deze situaties lichamelijk uit te beelden, met de nadruk op het elkaar wederzijds om hulp vragen, al dan niet helpen, ondersteunen, afwijzen, de rug keren...

De verhouding God en mens

Op bijgaande foto van een schilderij van Rembrandt van Rijn is de ontmoeting tussen de vader en de zoon uit het verhaal van de 'twee zonen' uit Lucas 15 geschilderd. Het stelt de relatie tussen God en mens voor. God en mens omarmen elkaar. Ze zijn innig met elkaar verbonden. Wat roept dit beeld bij je op?

In Jezus tijd werd God voorgesteld als een verre God. God kon slechts eenmaal per jaar ontmoet worden, in het heilige der heilige van de tempel in Jeruzalem, en enkel door de hogepriester van het volk.

Jezus bekritiseert deze godopvatting en kiest voor het beeld van de nabije, liefdevolle vader.

In zijn beroemde schildering van de schepping van de mens is Michelangelo veel voorzichtiger in zijn tekening van de verhouding tussen God en mens. Wat roept dit bij je op?

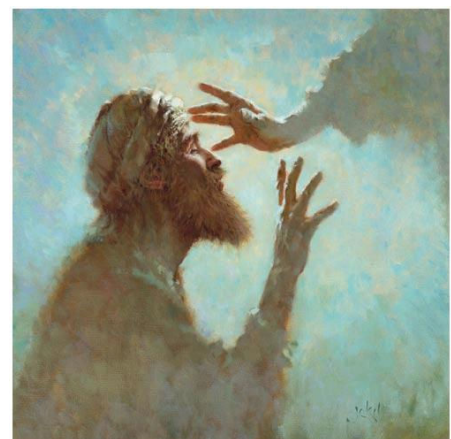
Geef de opdracht aan de jongeren om zelf per twee naar een aantal andere houdingen op zoek te gaan waarbij de verbondenheid met elkaar tot uitdrukking komt. Tracht na de startoefening ook houdingen te zoeken

waarbij je wel op één of andere wijze tactiel verbonden bent met de ander. Begin met de houding te verkennen van het beeld van Michelangelo.

Beeld nu verder houdingen met elkaar uit waarbij je ook tactiel verbonden bent. Verken hoe dat bij jullie beiden kan. Sta stil bij hoe dat voelt. Spreek erover met elkaar. Probeer een aantal houdingen uit die op een creatieve, speelse wijze toch een wat kunstige, expressieve, betekenisvolle vorm aannemen. Wat kunnen deze nieuwe houdingen vertellen over verbondenheid. Zouden ze kunnen dienen om de verbondenheid tussen mens en God te illustreren? Waarom wel of niet? Zoek een lichamelijke uitdrukking waarbij de relatie God en mens van vandaag tot uitdrukking komt.

9. Aanraking en handoplegging in genezingsverhalen

We geven enkele tekstfragmenten weer die kunnen uitgekozen worden om te spelen met de jongeren. Je kan als leerkracht kiezen om een zeer eenvoudige handopleggingstekst als uitgangspunt te nemen. Het kan ook met een wat meer onzelfsprekende aanraking van een 'onaanraakbare, en mogelijke besmettelijke melaatse'. Je kan ook het hogerstaande verhaal van de genezing van de blinde weer opnemen, al dan niet met het fragment van het speksel.

Handoplegging van zieken

“Toen de zon onderging, brachten allen, die zieken hadden, lijdend aan allerlei kwalen, dezen tot Hem. Hij legde ieder van hen afzonderlijk de handen op en genas hen.” Lc4,40

Verdeel de klas in groepjes van drie personen. Deze gaan telkens kort de verhaalscène spelen. Iemand speelt de rol van iemand die een zieke brengt, iemand speelt de zieke en de derde persoon speelt Jezus die de handen oplegt.

Iedereen leeft zich in, in de rol van z'n keuze. Het spel begint bij degene die de zieke brengt. Hoe is je relatie tot de zieke? Hoe begeleid je iemand, welke houding neem je aan, hoe ondersteun je, motiveer je ...

Dan is er de zieke zelf: Wat voor een zieke ben je? Hoe beleef je dit gebeuren als zieke. Hoe ervaar je het meegenomen worden, het bij Jezus gebracht worden, het handen opgelegd worden? Wil je dit wel of niet, hoe reageer je enz...

Dan is er Jezus: Hoe beleef je deze ontmoeting met de zieke? Hoe ervaar je wat er van je verwacht wordt? Wat betekent handen opleggen voor jou? Hoe ervaart de zieke dit?

Als leerkracht reik je een aantal van de bovenstaande elementen aan opdat de jongeren zich in hun verhaalfiguur kunnen inleven. Leg ook nadruk op de spelintensiteit en op de bewustwording van de belevingen en gewaarwordingen, de associaties en overwegingen tijdens het spel. Maak de jongeren ook duidelijk dat het hier niet om gebedsgenezing gaat, of om wonderen voltrekken. Wel om ervaren wat de diverse handelingen voor jezelf betekenen en voor de anderen i.f.v mogelijk andere gedragingen en verhoudingen.

Het spel wordt gespeeld. Nadien worden de belevingen uitgewisseld. Daarna wordt er van verhaalrollen verwisseld en wordt het opnieuw gespeeld. Van belang is dat enerzijds het verhaal als 'vertrekpunt' genomen wordt, maar dat ieder op eigen wijze het verhaal kan spelen zoals ieder het aanvoelt. De verschillende spelsituaties kunnen dus van elkaar verschillen. Geef aandacht aan gelijkenissen en verschillen bij de bespreking.

De leerkracht brengt ook de bijkomende thema 'de ervaringen met aanrakingen' onder de aandacht. Welke manieren van een 'zieke leiden' zijn er? Omarmend, ondersteunend, hand in de rug, bij de hand nemend, voorttrekkend.... Welke manieren van aanraken (van Jezus) zijn er? Met één of twee handen, met de vingers, de volle hand... Hoe (hoelang) leg je iemand de handen op? Teder, zacht, strelend, stevig, nadrukkelijk... Waar leg je de handen op? Voorhoofd, gezicht, haren, schouders... Hoe beleef je dit om te doen? Om te ondergaan? Heb je inspraak? Kan je afweren...

Om de nabesprekingen in kleine groepen voldoende inhoudelijk te laten verlopen kan je per groepje een blad met suggesties en vragen meegeven waarop de leerlingen zich kunnen baseren bij de spelvoorbereiding of bij de uitwisseling van de ervaringen.

Na drie spelronden met bijhorende uitwisselingen kunnen de leerlingen trachten om vergelijkbare momenten uit het dagelijks leven naar elkaar toe te vertellen.

De zelfde spelvormen kunnen ook voor de hiernavolgende verhalen gehanteerd worden.

Aanraking van de melaatse

Er kwam een melaatse op Hem af, die om hulp vroeg. Hij viel op zijn knieën en zei: 'Als U wilt, kunt U me rein maken.' Diep ontroerd stak Hij zijn hand uit en raakte hem aan. 'Ik wil het, word rein', zei Hij. Meteen verdween zijn melaatsheid, en hij werd rein. Mc.1,40

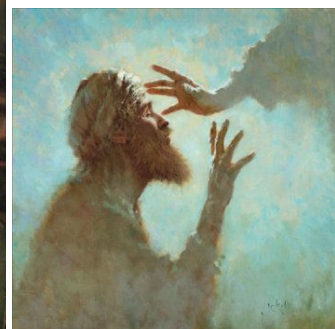
Melaatsen moesten in verband met het besmettingsgevaar buiten de gemeenschap blijven. Dat was door de (goddelijke) wet zo voorgeschreven. (Lev. 13,14). Maar er is meer. De schriftgeleerden en priesters hadden deze maatregel uitgebreid. Melaatsen werden niet alleen uit de maatschappij verstoten maar werden door de mensen als grote zondaren beschouwd. Zij woonden buiten het dorp of de stad in een hutje of in een grot. Zij mochten niet in de stad of het dorp komen en als zij mensen zagen, moesten zij hen waarschuwend toeroepen: "Melaats! Melaats!". Een melaatse was niet alleen ziek was ook materieel gezien arm en op sociaal en geestelijk gebied was hij meestal volkomen vereenzaamd. Ook religieus gezien werd hij buitengesloten en onrein in de ogen van God. Geen hoop op genezing of een betere toekomst. Melaatsheid, in Jezus tijd, was wel veel ruimer dan de melaatsheid die we kennen via het engagement van pater Damiaan en de Damiaanactie. Ook niet besmettelijke aandoeningen als huiduitslag en psoriasis hoorden daar onder.

Handoplegging van een doofstomme

Hij vertrok weer uit het gebied van Tyrus en ging via Sidon naar het meer van Galilea, midden in de Dekapolis. Ze brachten Hem iemand die doof was en moeilijk sprak, en ze drongen er bij Hem op aan, hem de hand op te leggen. Hij nam hem uit de menigte apart, stak zijn vingers in zijn oren en spuwde en raakte zijn tong aan, en Hij keek op naar de hemel, zuchtte, en zei tegen hem: 'Effata', wat betekent: Ga open. Meteen gingen zijn oren open, zijn tongriem ging los, en hij sprak normaal Mc 7,31 vv

Genezing van de blinde Vervolg punt 4.

Naast bovenstaande suggesties kan je ook gebruik maken van de onderstaande afbeeldingen

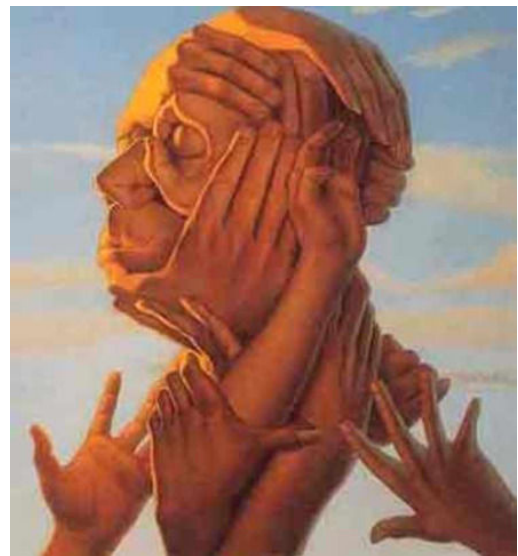
10. Helende slotverhalen voor leerkrachten

Kinderen opnemen

"Hij pakte een kind op en zette het in hun midden neer; hij sloeg zijn arm eromheen en zei tegen hen (zijn discipelen): 'Wie in mijn naam één zo'n kind bij zich opneemt, neemt mij op; en wie mij opneemt, neemt niet mij op, maar hem die mij gezonden heeft.'" Marcus 10

Het is een gebaar van tederheid en bescherming, geheel tegengesteld aan de reactie van zijn discipelen. Volgens Hans-Ruedi Weber heeft dit gebaar een diepe symbolische betekenis: "In een rabbijns geschrift staat beschreven hoe de opstanding van het volk van Israël aanvangt wanneer 'God hen omarmt, hen aan zijn borst drukt en kust, en hen aldus het leven van de toekomstige eeuw inleidt' (Seder Eljahoe Rabba 19).

Hand Art Masterpieces Firstchimers,Art

Hoe zorgzaam, teder, zachtvaardig ga je als leerkracht om met de kinderen en jongeren die je worden toevertrouwd. Hoe nabij is je omgang, hoe vermijd je afstandelijkheid. Uit zich dat zachtvaardig handelen in: vriendelijkheid op enige afstand, een opgestoken duim, een waarderend woord, een toebuigen naar, een plaats nemen naast, een neerhurken bij, een klopje op de onderarm, op de schouder, een duimpje duimpje, een high (of low) five, een streling over de haren, een vriendelijke boks op de schouder, een duwtje in de rug... Spreek daarover onder elkaar als collega's en als team, houd open communicatie, spreek uit waarom en wanneer je een gedraging stelt, wanneer wel en wanneer niet. Geef aan wat je hoopt te bereiken en wat je wil vermijden. Open communicatie vermijdt onduidelijkheid, verwijten, angst, onzekerheid over wat kan of niet. Het bevordert de communicatie (ook met de jongeren) en vermijdt de installering van een taboe.

Tegelijk help je zo elkaar in het bewaken van grensoverschrijdend gedrag. **Ook voor leerkrachten is leren omgaan met idealen en grenzen in contacten een zoektocht en een uitdaging.** De eigen persoonlijke inschatting is soms onzuiver of te weinig gedifferentieerd. Uitwisseling van ervaringen en het wederzijds beluisteren van elkaar is daarbij onontbeerlijk.

Het hoeft echter geen betoog dat onnodige, onaangepaste, overmatige of seksueel getinte aanrakingen door leerkrachten ten allen prijze moeten uit de weg gegaan en vermeden worden. Er blijft naast de omarmende, zegenende en handopleggende Jezushandelingen ook een duidelijke waarschuwing in de evangeliën te lezen m.b.t. het omgaan met kinderen. Mn. *“En wie één van deze kleinen, die geloven, tot zonde verleidt, het zou beter voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals was gedaan en hij in de zee was geworpen.”* (Mt.18,6; Mc.9,42; Lc 17,2)

Hoewel de oefeningen in dit artikel uitgewerkt zijn in relatie tot slechts enkele zinsneden uit de bijbel moge het duidelijk zijn dat ze wel degelijk in hun context mogen begrepen worden, zeker wanneer ze gerichte handelingen van leerkrachten zouden betreffen. Om dit voldoende te benadrukken en niet misbegrepen te worden willen we de totaalcontext van dit artikel graag illustreren, toelichten en toepassen in onderstaand verhaal.

De kromgebogen vrouw:

Hij gaf op sabbat onderricht in een synagoge. Er was daar ook een vrouw die al achttien jaar bezeten was door een geest die haar ziek maakte. Ze was helemaal krom en kon met geen mogelijkheid rechtop staan. Toen Jezus haar zag, riep hij haar bij zich en zei tegen haar: ‘U bent verlost van uw ziekte,’ en hij legde haar de handen op. Meteen ging ze rechtop staan en loofde God. Lc. 13,10

Het bijbelverhaal van de kromgebogen vrouw bevat regel per regel ingrediënten voor een kwaliteitsvolle verhouding tussen leerling en leerkracht.

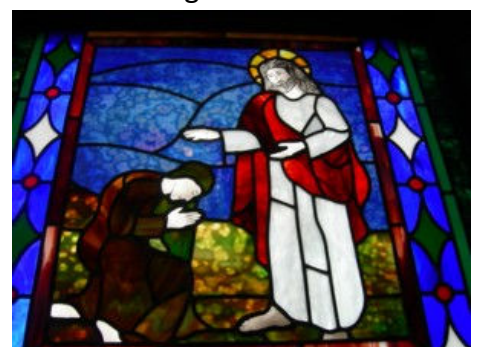
- *Jezus geeft onderricht...* en ziet toch een zorgbehoevende, een langdurig zieke vrouw. Hoeveel zie je als leerkracht van wat er gebeurt in je klas, van wat er onderhuids aan de hand is?

- *Een vrouw die al achttien jaar bezeten was door een geest die haar ziek maakte*
In bezit genomen door een geest, een sfeer, een levensomstandigheid waardoor ze wordt kromgebogen, niet meer recht komt, tot haar recht komt, niet meer recht gedaan wordt, niet meer op kan kijken en de verbinding tussen hemel en aarde kan maken.... Wat maakt dat iemand kromgebogen is, welke overlast draagt ze en hoe wordt ze aanzien, als een onaanzienlijke? Wordt ze niet aanzien en ook niet aangesproken, als mens gezien? Is ze niet om aan te zien?

Ken je als de levensomstandigheden van kinderen, jongeren in je klas? Weet je waardoor ze kromgebogen worden, ze niet tot hun recht komen... Wat in de klas, in de school maakt hen mede tot kromgebogenen? Som eens een reeks situaties op die je van kinderen, jongeren kent die hen op één of andere wijze tot kromgebogenen maken.

Bijvoorbeeld: een leerling met aanslepende leerproblemen vb dyslexie, dyscalculie, ADHD, ADD, HSP, faalangst, autisme... een leerling met achterstand, uit kansarmoede of sociaal gedepriveerd, een uitgesloten leerling, gepeste, vereenzaamde... Een leerling in echtscheiding, ziekte, overlijden of vol ruzie, hartpijn, frustratie, woede...

- *Jezus ziet de vrouw*, ziet haar staan, ziet haar situatie.
Hoe kijk je als leerkracht naar leerlingen, naar jongeren, beschouw je hen als persoon, als nummer, als werk... Zie je

hen in hun ontwikkeling, evolutie, kwetsbaarheid, betrachtingen, welwillendheid...

- *Toen Jezus haar zag, riep hij haar bij zich.* Jezus ziet, doorziet niet alleen de situatie. Hij gaat er ook op in. Wat doe je als leerkracht als je ziet wat er aan de hand is? Reageer je ogenblikkelijk, na enige tijd, na het lesgebeuren, via doorverwijzing (klasleerkracht, vertrouwensleerkracht e.a.), afwachtend, niet je taak...

- *Jezus spreekt de vrouw aan:* Hoe spreek je met jongeren, kijk je die aan, is dat tussen het regelen en afspreken door, terwijl je alle noodzakelijke handelingen verricht... terwijl je tussen de andere jongeren staat, terwijl iedereen mee volgt en betrokken is, eerder apart genomen, in een gesprekslokaal, sta je stil, kijk je aan, ga je erbij zitten...

- *Jezus spreekt een helend woord:* Het woord richten tot iemand die onaanzienlijk is, werkt zo wie zo helend, genezend. Ze wordt aangesproken als vrouw, niet als kromgebogene. Het woord dat Jezus spreekt is weldadig, werkzaam, heilzaam, genezend...

Hoe spreek je zelf de jongeren aan? Als drager, veroorzaker van een bepaald probleem, als eigen schuld dikke bult, als arme sukkel, vanuit medelijden, gericht op het ziektebeeld, als persoon (ondanks het ziektebeeld)... Hoe heilzaam en weldadig is dan je woord? Is het troostend, veralgemenend, sussend, suggestief, samen zoekend, alwetend, helpend, doorverwijzend, stimulerend, ondersteunend...

- *Hij legde haar de handen op:* Jezus spreekt niet alleen, hij stelt weldadige handelingen. Aanraken en handen opleggen heeft iets van vertrouwen wekken, hoop voor de toekomst aanreiken, iets genezend en zalvend, een heling, verwijzend naar uiteindelijke heelheid, iets religieus, iets godsdienstig ook wel.

Hoe en op welke wijze raak je als leerkracht je kinderen, je jongeren aan? Welke handelingen stel je? Hoe stel je die?

Wat leg je er in? Hoe benader je de leerling als persoon, welke aanrakingen stel je, welke grenzen. Wat geeft de opleiding aan, wat de school en wat de deontologie? Wat heeft de leerling nodig? Wat wil jij bieden, wat roept je geweten, welke oproep lees je in dit verhaal? In welke mate is dit handelen voor jou als (godsdienst)leerkracht: een helend, genezend, religieus en of godsdienstig handelen

Hoe zou jij je handen gebruiken? Wat trachten die handen dan te vertellen? Wat trachten ze te bewerkstelligen? Welk effect hebben ze op de jongeren?

- *En zij stond recht overeind:* Recht en overeind drukken beide het zelfde uit en versterken

dus elkaar, een typisch bijbels procedé, wat we ook in onze taal wel kennen. Het effect op de kromgebogene, m.n. dat ze recht komt, dat is wat mogelijk gebeurt als je de hele voorgaande reeks daden stelt. Dat is de belofte van het verhaal, enkel te beleven als een mogelijk surplus op je handelingen, de toemaat, het mogelijk gevolg, de genadigheid (van Godswege)?

Niet elk schouderklopje werkt bemoedigend, troostend, of helend. Soms is het een sussen, een ontkennen, een vorm van wegsturen... of wordt het zo ervaren. Volg je ook het

effect van je handelen op? Hoe volg je dat op, hoe beleef je dat als leerkracht, hoe kijk je er naar...

- Ze dankt God: Ze dankt niet Jezus. Niet de wet, niet de regel... Dit gebeuren wat deze vrouw overkomt, had ze nooit verwacht uit mensenhanden te ontvangen, 18 jaar is haar het tegendeel overkomen. Wat doet het je als leerkracht wanneer je geen bedanking krijgt, als je zelf niet wordt geprezen en het bedanken gaat naar een ander, verder doel... Situeer je jezelf en je helend handelen in een groter plan? Hoe passen aanrakingen en troostende handen daar in?

Aangerakt worden

"Plotseling naderde Hem van achteren een vrouw die al twaalf jaar lang aan vloeiingen leed, en raakte de zoom van zijn mantel aan. Want ze zei bij zichzelf Als ik alleen maar zijn mantel kan aanraken, zal ik genezen zijn. Maar Jezus keerde zich om, en toen Hij haar zag sprak Hij: Heb goede moed, dochter, uw geloof heeft u genezen. En vanaf dat ogenblik was de vrouw gezond." Mt.9, 20-22)

Soms wordt je als leerkracht zelf ook bij je jas getrokken, ongezien of ongewild 'aangerakt' door een jongere die zijn hand uitsteekt, die figuurlijk aan je vel raakt en appel op je doet.... Een breekbaar kind dat plots met al zijn problemen voor je staat en zijn verhaal doet in een stroom van woorden. Een lange geschiedenis (van 12 jaar) vloeit naar je toe...

Bibliografische suggesties

Saskia de Jong & Paul Anzion, *Troosten. Met hoofd, hart en handen.* 2010.

Karel Hoekendijk, *Ja, wie Hem aanraakt, ervaart Zijn kracht.* 1975.

Ernest Maes, *De wonderen van Jezus.* Gent. 1994. Pp 278 ev.

Anselm Grün, In therapie bij Jezus. De helende kracht van bijbelse verhalen. 2012.

Eugen Drewermann, *Hij legde hun de handen op. De wonderen van Jezus.* 1993.

Jean Agten e.a. *Bibliodrama begeleiden. Een handreiking voor de praktijk.* 2007.

